DZIENNIK URZĘDOWY
MINISTERSTWA ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH

Warszawa, 15 lutego 1950 **Nr 2** **Poz. 17—18**

T R E Ś Ć:

17.

ZARZĄDZENIE

MINISTRA ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH

z dnia 30 stycznia 1951 r.

(Nr W. L. I-3f/1/51)

w sprawie zwalczania pullorozy (białej biegunki piskląt).

Celem zwalczania istniejących ognisk pullorozy i zapobiegania dalszemu szerzeniu się tej choroby wśród drobiu zarządzam, co następuje:

I. Postępowanie w uznanych fermach drobiarskich.

1. Całe pogłowie drobiu, z wyjątkiem ptactwa wodnego, w wieku powyżej 5 miesięcy winno być corocznie poddane badaniu na pullorozę w terminie do dnia 1 lutego. Konieczne dalsze badania winny być przeprowadzane w późniejszym terminie, najdalej do dnia 15 marca; o ile wynik ostatniego badania przy zastosowaniu wielokrotnych badań wykazuje ptaki reagujące dodatnio, ferma zostaje wykluczona z rozpłodu na dany rok.
2. Kolejność i terminy pobierania prób krwi drobiu w poszczególnych fermach uznanych ustala inspektor hodowli drobiu właściwego Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w porozumieniu z kierownikiem Oddziału Weterynarii oraz właściwymi terenowo Wojewódzkimi Zakładami Higieny Weterynaryjnej, tak, aby w miarę potrzeby możliwe było przeprowadzenie co najmniej trzykrotnego badania prób krwi w odstępach 4 do 6 tygodni.

   Konieczność powtarzania badań zachodzi w wypadku stwierdzenia przy pierwszym badaniu zakażenia stada w granicach 3% do 25%; dalsze badania prowadzi się zgodnie z p. 1. W wyjątkowych wypadkach o celowości powtórzenia badań przy zakażeniu przekraczającym 25% decydują właściwe terenowo W.Z.H.W. na wniosek Prezydium Wojew. Rady Narodowej.

   Dopuszcza się do rozpłodu fermy, które przy I badaniu wykazały zakażenie stada nie przekraczające 3% i w których wszystkie sztuki reagujące dodatnio i wątpliwie zostały usunięte w ciągu tygodnia od chwili otrzymania wyniku badania.
3. Przed przystąpieniem do pobierania prób krwi należy zlikwidować ptaki chore (kury wykazujące charłactwo, wycieńczenie, nieuleczalną kulawiznę itd.).
4. Całe pogłowie drobiu przeznaczone do badania na pullorozę winno być zaopatrzone w numerki skrzydłowe lub inne znaki rozpoznawcze.
5. W dniu pobierania prób krwi do badania na pullorozę przed dokonaniem zabiegu nie należy drobiu karmić, przy stosowaniu jednak normalnego pojenia.
6. Próby krwi do badań na pullorozę pobierają instruktorki hodowli drobiu przy Prezydium Powiatowych Rad Narodowych lub kierowniczki fermy drobiowej; w miare rzeczywistych potrzeb instruktorki hodowli drobiu mogą również korzystać z pomocy odpowiednio przeszkolonych sanitariuszy weterynaryjnych lub gromadzkich przodowników weterynaryjnych.
7. Hodowca obowiązany jest przydzielić do pomocy potrzebną ilość ludzi, którą, w zależności od warunków organizacji pracy, ustala każdorazowo osoba pobierająca próby krwi drobiu.
8. Do pobierania prób krwi przystąpić należy dopiero po rozpoczęciu nieśności przynajmniej 5% stada. Pobieranie prób krwi u kogutów i indorów winno być wykonane po osiągnięciu wieku 5—6 miesięcy.
9. Próbki krwi do badania na pullorozę należy pobierać do oddzielnych wyjałowionych probówek od każdego ptaka z osobna, przy użyciu wyjałowionych narzędzi i przyborów. Probówki używane do pobierania prób krwi o średnicy zewnętrznej co najmniej 10 mm winny być oznaczone numerami bieżącymi odpowiadającymi kolejności wpisów dokonywanych na wykazie pobranych do badania prób krwi, sporządzanym ściśle według przyległego wzoru (załącznik — wzór) i wysyłanym w 3-ch egzemplarzach do właściwego W.Z.H.W. równocześnie z pobranymi próbami krwi.
10. W czasie pobierania prób krwi należy unikać zbędnego płoszenia drobiu, a ptaki, od których już krew pobrano, należy ostrożnie umieścić w przeznaczonym na ten cel miejscu. Należy zwrócić uwagę na to, by drób po przeprowadzeniu zabiegu był otaczany szczególnie staranną pielęgnacją.

    W wypadku pobierania prób krwi w okresie mrozów nie należy wypuszczać drobiu bezpośrednio po zabiegu na wybieg.

    Celem powstrzymania silniejszych krwawień, występujących niekiedy po zabiegu pobierania prób krwi, należy używać tak zwanej waty żelaznej, tj. waty nasyconej roztworem sześciochlorku żelaza.
11. Po otrzymaniu wyników badania prób krwi drobiu z W.Z.H.W. należy w porozumieniu z powiatową instruktorką drobiarską wyosobnić ptaki reagujące na pullorozę dodatnio i wątpliwie, przeznaczając je na rzeź.
12. Równocześnie z każdorazową eliminacją z fermy ptaków reagujących dodatnio i wątpliwie na pullorozę, należy przeprowadzić dokładne oczyszczenie i odkażenie kurników, sprzętu, jak również odzieży i obuwia obsługi; niezależnie od obowiązku dokonywania bieżącego oczyszczania i odkażania pomieszczeń oraz wszelkich przedmiotów i sprzętu w zagrodzie zapowietrzonej, z którymi chore lub podejrzane o chorobę ptactwo miało bezpośrednią lub pośrednią styczność.

    Wybiegi i okólniki należy zwapnować świeżo palonym wapnem w stosunku 1500 kg. na 1 hektar, a miejsca najbardziej uczęszczane i wydeptane przez kury przekopać lub przeorać.
13. Drób dokupywany lub nowowprowadzony do uznanej fermy drobiarskiej winien pochodzić z zagród uznanych za wolne od pullorozy przez W.Z.H.W. na podstawie wyników ostatniego badania. Drób hodowlany winien być przed wysyłką zbadany i uznany za niereagujący na pullorozę.

    Przed wpuszczeniem nowonabytego drobiu do ogólnego stada podlega on kwarantannie przez przeciąg 30 dni w oddzielnym pomieszczeniu na ten cel przeznaczonym z własnym izolowanym wybiegiem.

    W czasie trwania kwarantanny odosobniony drób podlega badaniu na pullorozę przez pobranie prób krwi, o ile od ostatniego badania zakupionych ptaków upłynęło więcej niż 30 dni.

14. Każda uznana ferma drobiarska powinna być zaopatrzona w dostateczną ilość potrzebnych środków odkażających.
15. W razie wystąpienia u drobiu objawów wzbudzających podejrzenie choroby zaraźliwej hodowca obowiązany jest o tym natychmiast zawiadomić powiatowego lekarza weterynarii oraz powiatową instruktorkę hodowli drobiu, wysyłając równocześnie ekspresem lub przez posłańca kilka padłych ptaków do właściwego terenowo W.Z.H.W., który niezwłocznie po przeprowadzonym badaniu obowiązany jest powiadomić o wyniku Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej oraz hodowcę.

II. Postępowanie w zakładach wylęgowych.

16. Masowa produkcja piskląt odbywać się może tylko w zakładach wylęgowych odpowiadających instrukcji Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 31 marca 1947 roku w sprawie uznawania zakładów wylęgowych oraz w sprawie zasad organizacji i prowadzenia zakładów wylęgowych (Dz. Urz. Min. Rol. i R. R. Nr 5, poz. 53 i 54 z 1947 roku).
17. Pomieszczenia zakładu wylęgowego (aparatownia, przechowalnia jaj, pokój do przyjmowania dostawców jaj i odbiorców piskląt oraz pokój dyżurny) winny być tak urządzone, aby łatwo można je należycie oczyścić i odkazić.

 Przez cały czas trwania sezonu wylęgowego w pomieszczeniach tych podłoga i sprzęty zmywalne winny być codziennie dokładnie oczyszczane mechanicznie i odkażane przynajmniej jeden raz w tygodniu za pomocą jednoprocentowego gorącego roztworu sody żrącej.
18. Przed rozpoczęciem sezonu wylęgowego należy aparaty wylęgowe i inne urządzenia zakładu wylęgowego poddać dokładnemu oczyszczeniu i odkażeniu 3-procentowym roztworem formaliny o temperaturze plus 20°C. Aparaty wylęgowe można również odkażać przez dwugodzinne zadziałanie parami formaliny przy zamkniętych otworach wentylacyjnych i czynnym śmigle, licząc na 1 m³ pojemności aparatu 20 g formaliny rozcieńczonej niewielką ilością wody z dodatkiem 15 g nadmanganianu potasu.

 Przez cały sezon każdorazowo po dokonanym wylęgu należy w ten sam sposób odkażać wykluwacz. Odkażanie komory lęgowej w czasie trwania lęgów należy stosować każdorazowo po nałożeniu nowej serii jaj przez zadziałanie parami formaliny przy otwartych wentylatorach i czynnym śmigle.
19. U wejścia do zakładu wylęgowego należy umieścić maty napojone 1-procentowym roztworem sody żrącej.

 U wejścia do aparatowni winna być umieszczona tablica z napisem: „Obcym wstęp wzbroniony".
20. Osoby zatrudnione w zakładzie wylęgowym winny być zaopatrzone w specjalne fartuchy robocze, stale utrzymywane w czystości, oraz obuwie, które po skończeniu całodziennej pracy w zakładzie winny być bezwzględnie pozostawiane w pomieszczeniach zakładu.
21. Zakład wylęgowy do wylęgu piskląt przeznaczonych na sprzedaż (tzw. wylęg własny zakładu) powinien nabywać jaja tylko z ferm i gospodarstw drobiowych wolnych od zakaźnych chorób drobiu.

 Zgodnie z punktem 2 niniejszej instrukcji mogą być nabywane do wylęgu jaja od kur reagujących ujemnie na pullorozę, o ile zakażenie gospodarstwa drobiowego nie przekracza 3% pogłowia pod warunkiem, że ptaki zakażone zostały usunięte w terminie ustalonym w p. 2, a należyte przeprowadzenie oczyszczenia i odkażenia pomieszczeń drobiu zostało stwierdzone przez powiatową instruktorkę hodowli drobiu.

 Jaja wylęgowe, z których pisklęta mają być przeznaczone dla gospodarstw uspołecznionych, na czas kłucia się muszą być w zakładach wylęgowych zabezpieczone od stykania się z jajami przeznaczonymi do wylęgu piskląt dla innych gospodarstw.

 Pisklęta wylężone dla gospodarstw uspołecznionych nie mogą w żadnym wypadku stykać się z pisklętami pochodzącymi z innych jaj. Wskazane jest ustalenie innych terminów wylęgów.
22. Przyjmowanie jaj i wydawanie piskląt winno odbywać się w oddzielnym izolowanym od aparatowni pomieszczeniu.
23. Personel obsługujący aparaty wylęgowe obowiązany jest przed rozpoczęciem pracy odkazić ręce roztworem sublimatu, lizoformu lub spirytusu skażonego, celem uniknięcia wtórnego zakażenia w aparacie jaj i wylężonych piskląt.
24. Półki w przechowalni jaj po wstawieniu każdej partii jaj do aparatu wylęgowego, podlegają każdorazowo odkażeniu 3% roztworem formaliny o temperaturze plus 20°C.
25. Papiery używane do uszczelniania przy układaniu jaj na tacach aparatu wylęgowego należy każdorazowo przed ułożeniem nowej partii jaj bezwzględnie zniszczyć przez spalenie.
26. Pisklęta-kaleki, słabe lub chore należy po wylęgu zabić i zniszczyć przez spalenie wraz z pisklętami padłymi, kałem piskląt, skorupami jaj i innymi odpadkami.
27. Koszyczki do przetrzymywania piskląt należy każdorazowo przed ich użyciem poddać odkażeniu.

 Zakład wylęgowy obowiązany jest wydawać pisklęta zasadniczo we własnym opakowaniu zakładowym, które może podlegać zwrotowi przez hodowcę, jeżeli rodzaj opakowania pozwala na przeprowadzenie odkażenia.
28. Nie wolno przyjmować ani też używać do przesyłki piskląt opakowań dostarczonych zakładowi przez hodowcę, jeśli opakowanie to nie może być poddane odkażeniu w zakładzie (tektura).

III. Postępowanie przy wychowie piskląt w uznanych fermach drobiarskich.

29. Każda partia piskląt otrzymanych przez fermę z zakładu wylęgowego musi być przetrzymywana i wychowywana oddzielnie w specjalnych pomieszczeniach, tzw. wychowalniach piskląt, które należy codziennie starannie oczyszczać z resztek karmy i kału, a jeden raz w tygodniu poddawać je ponadto odkażeniu łącznie z przedmiotami i sprzętem używanym przy wychowie.
30. Padłe pisklęta z poszczególnych partii wylęgu należy natychmiast przesyłać do właściwego W.Z.H.W. po odpowiednim oznaczeniu ich numerami bieżącymi, celem zbadania przyczyny ich śmierci, podając jednocześnie źródło nabycia piskląt.

 Ponadto hodowca obowiązany jest powiadomić dostawcę (zakład wylęgowy lub fermę) o wypadkach padania piskląt w okresie 3 dni od chwili odbioru danej partii piskląt.
31. O dodatnim wyniku badania piskląt na pullorozę W.Z.H.W. obowiązany jest natychmiast powiadomić hodowcę, Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej oraz zakład wylęgowy lub fermę, z których pochodziły pisklęta.

 Niezwłocznie po otrzymaniu dodatniego wyniku badania na pullorozę zagroda pochodzenia piskląt padłych podlega dokładnemu oczyszczeniu i odkażeniu.
32. Do ferm zapowietrzonych pullorozą nie wolno wprowadzać zdrowych piskląt.
33. W związku ze stwierdzeniem wystąpienia zaraźliwej choroby drobiu (pullorozy, pomoru kur, cholery drobiu itd.) należy wstrzymać umieszczanie nadchodzących partii piskląt w wychowalni, kierując je aż do czasu opanowania choroby i przeprowadzenia ostatecznego odkażenia do oddzielnego pomieszczenia.

 Włączenie piskląt do ogólnego stada może nastąpić tylko za zezwoleniem lekarza weterynarii.
34. W razie stwierdzenia pullorozy w jakiejś partii piskląt należy ją odosobnić w oddzielnym pomieszczeniu, a dalsze postępowanie z pisklętami chorymi i podejrzanymi o chorobę uzależnić od decyzji Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej, wydanej na podstawie orzeczenia W.Z.H.W.
35. Przy wychowie piskląt należy przestrzegać zasad racjonalnej pielęgnacji i żywienia, a w czasie transportu zapewnić jak najlepsze warunki przewozu.
36. Do karmienia piskląt, jaj nie należy używać. Skorupki jaj używane do żywienia muszą być uprzednio wyprażone i sproszkowane.

IV. Nadzór nad uznanymi fermami drobiarskimi, zakładami wylęgowymi i wychowalniami piskląt.

37. Niezależnie od stałego nadzoru sprawowanego przez organa służby rolniczej, uznane fermy drobiarskie,

zakłady wylęgowe, produkujące masowo pisklęta z jaj nabywanych lub oddawanych do lęgu za opłatą, oraz wychowalnie piskląt podlegają nadzorowi sanitarno-weterynaryjnemu wykonywanemu przez Prezydia Wojewódzkich Rad Narodowych oraz przez asystentów - specjalistów w zakresie chorób drobiu w odnośnych terenowo W.Z.H.W.

V. Postępowanie przy badaniu serologicznym krwi przez Wojewódzkie Zakłady Higieny Weterynaryjnej.

38. Badanie krwi w pracowniach rozpoznawczych przeprowadzane będzie przy pomocy aglutynacji probówkowej.
39. Miano aglutynacyjne 1:25 uważa się za dodatnie.
40. Wszystkie pracownie rozpoznawcze winny używać do badania jednakowego antygenu oraz prowadzić jednolitą technikę badań serologicznych.

Minister: wz. **St. Tkaczow**

Wzór

Załącznik do zarządzenia Nr W-W.I 3f 1/51 z dnia 30.I.1951 r.

Badanie drobiu na białą biegunkę piskląt

Krew pobrano 19

Województwo .... Powiat ....

Nazwisko i adres posiadacza hodowli ....

Ilość sztuk	
ogółem zbadanych	reagujących dodatnio %

Numer		Wiek drobiu	Płeć	Wynik aglut.		Uwagi
probówki	badanej sztuki			dodat. +	ujemn. —	

Numer		Wiek drobiu	Płeć	Wynik aglut.		Uwagi
probówki	badanej sztuki			dodat. +	ujemn. —	

18.

PISMO OKÓLNE

z dnia 19 stycznia 1951 r.

(Nr W. L. III-3/1/51)

w sprawie zwalczania gruźlicy bydła.

Celem należytego rozpoznawania i zwalczania gruźlicy w tzw. postaci otwartej na podstawie art. 2, 24 i 26 rozporządzenia Prezydenta R.P. z dnia 22.8. 1927 roku o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych (Dz.U.R.P. Nr 77, poz. 673) z uwzględnieniem późniejszych zmian dla ujednolicenia postępowania na terenie kraju przy zwalczaniu gruźlicy bydła wprowadzam nowe szczegółowe wytyczne i instrukcje z obowiązkiem ścisłego przestrzegania.

Jednocześnie uchylam tut. zarządzenie Nr Wet. 4.VI. 1/9 z dnia 30 września 1947 roku (Dz. Urz. Min. Roln. i R. R. Nr 12, poz. 109) oraz Nr Wet. 4-VI-1/9-47 z dnia 15 marca 1948 roku (Dz. Urz. Min. Roln. i R.R. Nr 11, poz. 47) w sprawie zwalczania gruźlicy bydła.

Minister: wz. **St. Tkaczow**

Załącznik Nr 1 do Nr W. L. III-3/1/51

Wytyczne szczegółowe do zwalczania gruźlicy bydła.

1. Zasadą, na której należy oprzeć zwalczanie gruźlicy, jest:
   a) ochrona obór wolnych od gruźlicy,
   b) zwalczanie gruźlicy w oborach zapowietrzonych

I. Ochrona obór wolnych od gruźlicy.

2. Uznanie obory za wolną od gruźlicy może nastąpić wówczas, kiedy trzy kolejne badania (za pomocą tuberkulinizacji i badania klinicznego), wykonane w odstępach co najmniej 6-tygodniowych, nie wykażą zwierząt chorych, ani też reagujących dodatnio lub wątpliwie.
3. Celem ochrony obór wolnych od gruźlicy posiadacz winien:
   a) dokupywać nowe sztuki tylko z obór wolnych od gruźlicy;
   b) przed wprowadzeniem zwierzęcia do obory przeprowadzić jego tuberkulinizację i badanie kliniczne;
   c) młodzież trzymać w osobnej oborze i karmić mlekiem tylko z własnej obory; mlekiem z mleczarni

wolno karmić tylko po uprzednim przegotowaniu; w razie niemożności trzymania młodzieży w oddzielnej oborze winna ona stać razem zgromadzona w osobnej części obory;

d) dwukrotnie w ciągu roku przeprowadzać tuberkulinizację i badania kliniczne całej obory (łącznie z cielętami).

4. W oborze uznanej za wolną od gruźlicy mogą być poddane badaniu na gruźlicę i inne zwierzęta, umieszczone w tej oborze, z wyjątkiem drobiu, gdy lekarz weterynarii uzna to za wskazane. Zwierzęta, u których stwierdzono gruźlicę, muszą być usunięte z obory i trzymane w odosobnieniu od bydła lub zabite w 15 dni po zakończeniu badania. Zwierzę przeznaczone na ubój otrzyma w lewe ucho kolczyk, używany do oznaczania bydła, celem łatwiejszej jego identyfikacji.

Drobiu nie należy trzymać w oborze uznanej za wolną od gruźlicy. W uzasadnionych wypadkach wskazane jest przeprowadzenie tuberkulinizacji bydła i drobiu przy użyciu tuberkuliny ptasiej.

II. Zwalczanie gruźlicy w oborach zapowietrzonych.

5. Celem zwalczania gruźlicy w oborach zapowietrzonych jest:

a) wychów nowego stada wolnego od gruźlicy,

b) niezwłoczne usuwanie ze stada zwierząt z otwartymi postaciami gruźlicy celem niedopuszczenia do rozszerzania się choroby,

c) wydzielanie zwierząt reagujących dodatnio do specjalnych obór gruźliczych,

d) w wypadku trudności gospodarczych dozwolone jest wydzielanie zwierząt niereagujących do oddzielnych, niezakażonych obór.

6. Tuberkulinizację i badanie kliniczne bydła należy przeprowadzać 4-krotnie w ciągu roku, przyczym:

II tuberkulinizację wykonywać w 1½ miesiąca po pierwszej,

III tuberkulinizację wykonywać w 2½ — 3 miesięcy po drugiej,

IV tuberkulinizację wykonywać w 4 — 6 miesięcy po trzeciej.

Jeżeli 3-krotna tuberkulinizacja i badanie kliniczne dadzą wyniki ujemne, uznaje się oborę za wolną od gruźlicy i w następnych latach tuberkulinizację oraz badanie kliniczne przeprowadzać należy 2-krotnie w ciągu roku w odstępach 6-miesięcznych.

Młodzież od 4 mies. do 1½ roku tuberkulinizuje się podobnie, jak osobniki dorosłe.

Zwierzęta reagujące dodatnio przy którymkolwiek badaniu należy niezwłocznie wydzielić do obory gruźliczej.

Tuberkulinizację cieląt należy przeprowadzać po raz pierwszy w wieku 2 — 4 tygodni, po raz drugi w wieku 3 — 4 miesięcy. Cielęta reagujące dodatnio należy kierować na ubój, a sztuki cenne pod względem hodowlanym — do obór gruźliczych.

7. Badaniu w danym punkcie podlega całe znajdujące się tam pogłowie bydła, a więc również i bydło będące własnością pracowników gospodarstwa oraz bydło obór przyzagrodowych członków spółdzielni produkcyjnych.

8. Postępowanie w oborach zapowietrzonych:

a) zwierzęta z otwartą gruźlicą winny być natychmiast zlikwidowane z urzędu przez poddanie przymusowemu ubojowi; postępowanie w przypadkach otwartej gruźlicy winno się odbywać w myśl obowiązujących przepisów;

b) zwierzęta reagujące dodatnio przy tuberkulinizacji winny być zupełnie odosobnione od zwierząt niereagujących i w miarę możności poddawane ubojowi po wykorzystaniu gospodarczo-użytkowym (po wycieleniu, zdojeniu, utuczeniu); o ile nie można zwierząt reagujących dodatnio umieścić w innym pomieszczeniu, należy ustawić te zwierzęta w oborze tak, aby się bezpośrednio nie stykały ze zwierzętami niereagującymi; w ostatnim przypadku należy oddzielić obie grupy zwierząt wysoką, szczelną ścianą, sięgającą aż do sufitu;

c) przed przestawieniem zwierząt należy przeprowadzić oczyszczenie oraz odkażenie obory według wytycznych podanych w p. 16;

d) młodzież winna być bezwzględnie chowana w osobnej oborze, nie mającej żadnego połączenia z oborą zapowietrzoną, z zachowaniem przepisów higieny; w miarę możności cielęta należy natychmiast po urodzeniu przenosić do osobnych domków (budek) i trzymać je tu, stosując zasady zimnego wychowu;

e) cielęta karmić mlekiem tylko od krów reagujących ujemnie na tuberkulinę i niepodejrzanych klinicznie lub mlekiem przegotowanym; noworodki można karmić siarą od własnych matek, nawet jeżeli są reagujące, jednak wolne od gruźlicy wymienia, do 4 dnia życia włącznie;

f) oddzielny personel winien być do obsługiwania obory zdrowej i zapowietrzonej oraz oddzielne przedmioty użytku oborowego (wiadra, miotły, zgrzebła itd.); o ile nie ma tylu osób, należy wpierw obrządzić zwierzęta zdrowe, a potym zakażone, po czym starannie umyć ręce oraz odkazić ręce i obuwie (nogi);

g) należy przeznaczyć osobne pastwiska dla zwierząt zdrowych i zakażonych;

h) szczególny nacisk położyć należy na posiadanie w stadzie zdrowego buhaja, niereagującego na tuberkulinę oraz utrzymywanie jego w oddzielnym stanowisku w warunkach wybitnie higienicznych.

9. Mleko z zakażonych obór może być wprowadzone do obrotu z deklaracją, stwierdzającą jego pochodzenie i konieczność gotowania przed spożyciem. W mleczarniach mleko z takich obór winno być pasteryzowane.

10. Posiadacz winien przede wszystkim przeznaczać do chowu cielęta po krowach zdrowych, niereagujących na tuberkulinę, gdyż z nich przede wszystkim winno być wyhodowane nowe, zdrowe stado, odporne na gruźlicę, cielęta zaś po krowach reagujących przeznaczać raczej na tucz.

11. Posiadacz winien bezwzględnie utrzymywać na należytym poziomie ogólne warunki higieniczne swego stada, a przede wszystkim musi zapewnić dobre przewietrzanie obory i oświetlenie, zapewnić bydłu codziennie, przynajmniej przez kilka godzin, możność przebywania na otwartym powietrzu, higieniczne warunki pojenia i odpowiednie karmienie. Zwłaszcza niedopuszczalne winno być zadawanie paszy płynnej i wody do wspólnego żłobu w oborze oraz ustawianie krów w rzędach głowami do siebie.

12. Dla uzyskania dokładniejszego obrazu przebiegu zakażenia gruźlicą w danym gospodarstwie wskazane jest specjalne śledzenie zmian gruźliczych u wszystkich zwierząt poddawanych ubojowi.

13. Jeżeli lekarz weterynarii, badając mięso z cielęcia, stwierdzi gruźlicę, która mogłaby być uważana jako wrodzona, obowiązany jest przeprowadzić dokładny wywiad pochodzenia cielęcia (dochodzenie z jakiego stada to cielę pochodziło, z podaniem posiadacza, wsi, powiatu i województwa), a następnie niezwłocznie powiadomić odpowiednie dla miejsca pochodzenia cielęcia Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej, które poleci wyznaczonemu lekarzowi weterynarii przeprowadzić badanie stada na gruźlicę wymion i narządów płciowych.

14. Lekarz weterynarii, podejrzewający otwartą gruźlicę płuc, jelit, narządów płciowych lub wymienia, winien przesłać do właściwego W.Z.H.W. odpowiednie próbki do zbadania. W czasie oczekiwania na wynik badania zwierzę podejrzane winno być odosobnione i oznaczone na lewym pośladku znakiem „TBC". W razie ujemnego wyniku badania znak zostanie przez lekarza weterynarii usunięty z zaznaczeniem w aktach, w wypadku dodatniego wyniku znak ten pozostaje do chwili uboju zwierzęcia. Jednocześnie lekarz weterynarii winien zarządzić, że do chwili otrzymania wyniku badania mleko podejrzanego zwierzęcia nie może być używane do żywienia ludzi, a tylko po przegotowaniu do karmienia zwierząt.

15. Zwierzęta reagujące dodatnio przy tuberkulinizacji winny być znakowane przez wycięcie trójkąta w środku prawego ucha.

16. Oczyszczanie i odkażanie obór winno być przeprowadzane przynajmniej dwukrotnie w ciągu roku.

17. Oczyszczanie i odkażanie winno odbywać się następująco:

a) znajdujące się w oborze resztki paszy, ściółkę, nawóz itp. usuwa się z obory i układa w kopiec na przeciąg 3 tygodni,

b) zbutwiałe i zużyte urządzenia drewniane usuwa się i pali,
c) podłogę, ściany, sufit i żłoby wymiata się dokładnie,
d) całe wnętrze i urządzenie obory spryskuje się 2% ługiem sodowym, poczym oborę pozostawia się nieczynną do następnego dnia z zamkniętymi drzwiami i oknami. (Uwaga! 2% ług sodowy przygotowuje się przez rozpuszczenie 2 kg wodorotlenku sodowego w 100 litrach wody. Wodorotlenek w formie stałej jest w najwyższym stopniu żrący, należy przeto zachować jak największą ostrożność przy manipulowaniu i przechowywaniu tego środka. Ścian malowanych olejno nie należy odkażać ługiem; należy wowczas użyć mleko wapienne),
e) ściany, podłogę, przegrody, żłoby i inne urządzenia skrobie się i szoruje wrzącą wodą, używając szczotek do szorowania na długich kijach,
f) wskazane jest po tym wybielić oborę 10—20% świeżo gaszonym wapnem lub 10% wapnem chlorowanym i jeśli to jest możliwe, zostawić ją na parę tygodni z otwartymi drzwiami i oknami, aby umożliwić wolny dopływ świeżego powietrza i słońca,
g) używany w oborze sprzęt powinien być również oczyszczony i odkażony jak w pkt. d i e.

18. Personel obsługujący obory i wychowalnie cieląt winien być bezwzględnie wolny od gruźlicy.
Personel zatrudniony w oborach bez względu na to, czy są to obory wolne od gruźlicy, czy też obory gruźlicze, winien być poddawany 2-krotnie w ciągu roku badaniom na gruźlicę.

19. Osoby, którym powierzono oprzątanie zwierząt w oborach zakażonych i opiekę nad nimi, powinny być zaopatrzone w specjalną ochronną odzież roboczą (kombinezony) i gumowe buty.
Odzież ta i obuwie po skończonej pracy winny być zdejmowane przed opuszczeniem obory przez wyżej wymienione osoby i pozostawać na stałe w oborze zakażonej w przeznaczonym na ten cel miejscu. Odzież robocza podlega okresowemu odkażaniu przynajmniej 1 raz w tygodniu z tym, że co najmniej raz na 2 tygodnie winna ona być zmieniana.
Obsługa obor zakażonych obowiązana jest do mycia i odkażania rąk przed opuszczeniem obory. W tym celu przy wyjściach z zakażonej obory winny być przygotowane miednice, szczotki do rąk, mydło, środki odkażające oraz często zmieniane czyste ręczniki.

20. Zwalczanie gruźlicy w Państwowych Gospodarstwach Rolnych i w spółdzielniach produkcyjnych winno być prowadzone zespołami przy tworzeniu zamkniętych obór z bydłem gruźliczym tzw. izolatorów, z których bydło nie może się stykać z innym bydłem tak bezpośrednio, jak i pośrednio.

21. Personel oborowy, jak i zarząd gospodarstw obowiązany jest ściśle przestrzegać wydanych zarządzeń odnośnie zwalczania gruźlicy pod rygorem postanowień art. 98 rozporządzenia Prezydenta RP. z dnia 22.VIII.1927 r. o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych (Dz. U. R. P. Nr 77, poz. 673) z uwzględnieniem późniejszych zmian.

Załącznik Nr 2 do Nr W. L. III-3/1/51.

INSTRUKCJA

w sprawie postępowania lekarsko-weterynaryjnego celem stwierdzenia gruźlicy u bydła.

Przed rozpoczęciem pracy w oborze należy sporządzić spis bydła na urzędowym, przystosowanym do tego celu druku, następnie przystępuje się do badania.

I. Pracę rozpoczyna się od **tuberkulinizacji.**

1. **Technika tuberkulinizacji.**

Tuberkulinizację przeprowadza się metodą śródskórną. Miejsce wstrzyknięcia tuberkuliny wybiera się po lewej stronie na szyi, w równej odległości od górnej krawędzi karku i rowka jarzmowego.

Na wybranym miejscu należy wystrzyc sierść na przestrzeni kilku cm². Samo wystrzyganie sierści należy uskutecznić ostrożnie w celu uniknięcia skaleczeń, które mogłyby mieć wpływ zadrażniający na powierzchnię skóry; (z tych względów oraz ze względów na szybkość przeprowadzenia strzyżenia wskazane byłoby używanie maszynki do strzyżenia). W razie gdyby takie skaleczenie nastąpiło, należy przenieść miejsce wstrzyknięcia obok w odległości ok. 10 cm.

Wystrzyżoną część skóry podnosi się przy pomocy palca głównego i wskazującego w fałd, którego grubość mierzy się noniuszem. Noniusz zasuwa się mocno, ale nie za silnie, tak, żeby ramię przyrządu, które winno mieć szerokość najmniej ½ cm, nie wcisnęło się w skórę. Wynik pomiaru ma być natychmiast zapisany z dokładnością do pół milimetra. Miejsce zastrzyku powinno być oczyszczone alkoholem; inne środki dezynfekcyjne nie powinny być stosowane, bo mogą podrażnić skórę i spowodować mylne odczytanie wyników.

Do tuberkulinizacji używa się strzykawek o pojemności 1 cm³ z regulatorem oraz cienkich, krótkich igieł (długość ostrza 0,5 cm). Igły powinny być przygotowane w ilości przynajmniej 24 sztuk. Igły i strzykawki powinny być wygotowane przed użyciem. Po zastrzyku u każdego zwierzęcia igła powinna być zmieniona, albo wytarta watą nasyconą alkoholem. Przed zastrzykiem zwierzę powinno być opanowane trzymaniem za nos, tak, ażeby się nie ruszało podczas zastrzyku.

Sam zastrzyk przeprowadza się następująco: w miejscu wystrzyżonym ujmuje się lewą ręką fałd skóry przy pomocy palca głównego i wskazującego, następnie wbija się igłę prawie równolegle do powierzchni skóry pomiędzy warstwy skóry, przyczym należy uważać, żeby nie za głęboko i nie zbyt powierzchownie. Po wprowadzeniu igły na całą długość należy ją nieco cofnąć i wstrzyknąć 0,1 ml (cielętom) lub 0,2 ml (starszym sztukom) tuberkuliny 50%. W miejscu wstrzyknięcia winien się utworzyć mały, twardy groszek.

Do tuberkulinizacji należy używać wyłącznie 50% standaryzowanej tuberkuliny produkcji Państwowego Instytutu Weterynaryjnego. Zamawiać należy ilość nie większą, niż potrzebna do zużycia w ciągu jednego miesiąca. Otrzymanej tuberkuliny nie wolno nikomu odstępować. Tuberkulina ma być przechowywana w miejscu ciemnym i chłodnym. W razie otrzymania tuberkuliny nie w ampułkach, lecz w buteleczkach, wylot i korek butelki z tuberkuliną ma być wyjałowiony przez opalenie przed otworzeniem butelki. W wypadku niezużycia całej zawartości otworzonej ampułki lub buteleczki pozostałość należy zniszczyć.

2. **Odczytywanie wyników** następuje po 72 godzinach od chwili dokonania zastrzyku.
Grubość fałdu skórnego mierzy się noniuszem w miejscu zastrzyku. Różnica między grubością fałdu przed zastrzykiem i w 72 godziny po zastrzyku wykazuje stopień reakcji.
Jako odczyn wątpliwy uznaje się zgrubienie skóry w miejscu zastrzyku większe niż 4 mm.
Jako odczyn wątpliwy uznaje się zgrubienie skóry od 2 do 4 mm.
Oprócz zgrubienia fałdu przy ocenie należy również zwrócić uwagę na bolesność i zaczerwienienie w miejscu zastrzyku oraz czy okoliczne naczynia i węzły chłonne są powiększone.
Przy reakcji wątpliwej można natychmiast powtórnie w to samo miejsce wstrzyknąć 0,1 ml tuberkuliny, po czym odczytuje się wynik po 48 godzinach. Grubość fałdu skórnego przed pierwszym zastrzykiem będzie służyć do kontroli reakcji.
Należy pamiętać, że za pomocą tuberkulinizacji można tylko stwierdzić, które zwierzę jest zakażone gruźlicą, ale specjalnie u starszego bydła z gruźlicą nie raz daleko posuniętą odczyn przy tuberkulinizacji może wcale nie wystąpić lub tylko nieznacznie.
Należy również uważać, ażeby nie przeprowadzać tuberkulinizacji śródskórnej przed upływem 6 tygodni po poprzedniej tuberkulinizacji (wyjątek stanowi ponowne badanie przy reakcji wątpliwej).
Tuberkulinizację innych zwierząt, niż bydło, przeprowadza się w razie istotnej potrzeby podobnie, jak u bydła z tym, że grubości skóry mierzyć nie potrzeba. Owcom wstrzykuje się tuberkulinę w fałd ogonowy, świniom w fałd uszny u nasady ucha. Przy odczytywaniu wyniku należy brać pod uwagę występujący obrzęk, zaczerwienienie i bolesność.

Celem wykrycia zwierząt z t. zw. otwartą gruźlicą należy przeprowadzić badanie kliniczne.

II. **Badanie kliniczne.**

Badanie to przeprowadza się u wszystkich zwierząt. Wobec tego należy przeprowadzić następujący wywiad:

a) zasięgnąć informacji u posiadacza zwierząt, czy wykryto gruźlicę przy uboju którego ze zwierząt;
b) wypytać się personelu oborowego, czy które zwierzę w oborze kaszle, czy ma wypływ z nozdrzy, albo ma chore wymię, czy miało lub ma wyciek z narządów płciowych;
c) zanim rozpocznie się kliniczne badania, należy przejrzeć całe stado, poruszyć zwierzęta, które leżą, przy czym uważać, czy wskutek tego jakieś zwierzę kaszle, co należy zapisać;
d) przy klinicznym badaniu poszczególnych zwierząt, które reagują na tuberkulinę, albo zwierząt niewiadomego pochodzenia, kaszel należy uważać zawsze za podejrzany objaw gruźlicy płuc.

Po przeprowadzeniu powyższego wywiadu przystępuje się do właściwego badania, przy czym należy uważać na następujące objawy:

1. **Podejrzenie gruźlicy płuc:**

Samoistny, pojedyńczy albo w postaci napadowej występujący kaszel, brak lub zaostrzenie szmeru oskrzelowego, szmery płucne najrozmaitszego rodzaju (stwierdza się po sztucznym zahamowaniu oddechu przez szczelne zamknięcie otworów nosowych i jamy gębowej obydwoma dłońmi, albo przez przepędzanie; po każdym zwierzęciu ręce pomocnika muszą być umyte i odkażone), trudności oddechowe przy wykluczeniu innych przyczyn (nieżyt oskrzeli, zaraza płucna, zapalenie płuc na pastwisku, po transportach, robacze zapalenie płuc, urazowe zapalenie płuc), wychudzenie, częste bez widocznej przyczyny występujące wzdęcia żwacza.

2. **Podejrzenie gruźlicy wymion.**

Jędrne lub twarde, niebolesne, niegorące, równomierne lub guzowate zgrubienia jednej lub kilku ćwiartek wymienia z narazie niedostrzegalnie zmienionym, a potym z chudym, wodnistym, kłaczkowato żółtym, albo podobnym do ropy mlekiem przy jednoczesnym powiększeniu węzłów chłonnych nadwymieniowych.

3. **Podejrzenie gruźlicy narządów płciowych.**

a) **Gruźlica macicy.**

Zaburzenia w cyklu płciowym (nieregularność rui, wzmożony popęd płciowy), jałowość, poronienia, nikły wyciek śluzowo-ropny, niecuchnący z pochwy; równomiernie stwardniała lub guzowato zgrubiała macica, której otrzewna może wykazywać mniejsze lub większe guzki (perlica); stwardniałe, wężykowate, zgrubiałe jajowody, powiększone i guzowate jajniki, czasem z kosmkami na powierzchni, powiększenie węzłów chłonnych miednicowych i krzyżowych, równomierne albo na podobieństwo sznura pereł zgrubiałe przewody Gärtnera, tworzenie się wrzodów w pochwie, równomierne lub guzowate obrzmienie warg sromowych, owrzodzenie warg sromowych.

b) **Gruźlica jąder.**

Stwardniałe, niebolesne, guzowate, powiększenie przyjądrza, później zrost przyjądrza z jądrem, puchlina wodna osłon jądrowych.

4. **Podejrzenie gruźlicy jelit.**

Zaburzenie w trawieniu, przewlekła biegunka lub zatwardzenia przy braku innych przyczyn (pasza rozwalniająca, inne choroby jelit), równomierne albo guzowate powiększenie węzłów chłonnych krezkowych, perlica otrzewnej.

Przy wszystkich postaciach gruźlicy znajduje się często jako oznakę uogolnienia gruźlicy równomierne albo guzkowate powiększenie wyczuwalnych zewnętrznie lub wewnętrznie (per rectum) węzłów chłonnych, zwłaszcza żuchwowych, przyusznych, szyjnych, przedłopatkowych, pachowych właściwych, słabizny, fałdu kolanowego, nadwymieniowych, krzyżowych, biodrowych i krezkowych.

III. **Pobieranie prób do badania bakteriologicznego.**

Ostateczne stwierdzenie gruźlicy otwartej może nastąpić tylko przez stwierdzenie pałeczek gruźlicy w rozmazie, za pomocą wysiewu lub przez szczepienie świnki morskiej.

Próbki należy tak pobrać, by wykluczyć wtórne zanieczyszczenie przez pałeczki gruźlicze oraz inne kwasoodporne szeroko rozprzestrzenione bakterie (z roślin pokarmowych, wody, gruntu, kału itd.), a także zamianę pobranych prób. Do pobierania próbek służą starannie oczyszczone i odkażone narzędzia oraz naczynia szklane jałowe, przygotowane przez P.I.W. i zaopatrzone w etykiety do oznaczania próbek. Przed każdym pobraniem próbek należy dokładnie oczyścić i odkazić ręce (nie używać sublimatu!).

a) **Pobranie wykrztusiny z płuc.**

W celu pobrania wykrztusiny z płuc najlepiej stosować metodę krwawą, posługując się trokarem dotchawicowym i jałowym pędzelkiem do pobierania śluzu z płuc. Zabieg przeprowadza się następująco:
głowę zwierzęcia trzymanego cążkami nosowymi Harms'a podnosi się możliwie najwyżej do góry, następnie po wystrzyżeniu sierści na wysokości górnej ⅓ szyi okolicy tchawicy i odkażeniu przygotowanego miejsca alkoholem, wbija się trokar (po uprzednim nacięciu skóry nożem lub bez tego) w środek między 2 pierścienie tchawicowe, uważając, by nie uszkodzić tylnej ściany tchawicy; po wbiciu trokaru pozostawia się w tchawicy rurkę, usuwając grot zaopatrzony rękojeścią, znajdujący się w rurce trokaru i wsuwa się pędzelek w rurkę głęboko aż do wywołania kaszlu. Po wyciągnięciu pędzelka wkłada się go do wyjałowionej probówki odpowiednio oznakowanej i szczelnie zamykanej, odcinając wystającą z probówki część drucika. Tak pobraną próbkę przesyła się jak najszybciej do badania bakteriologicznego. Istnieją również inne narzędzia i sposoby pobierania wykrztusiny z płuc, które można stosować w wypadku nieposiadania wyżej opisanego zestawu.

b) **Mleko do badania** przesyła się w ilości co najmniej 100 ml. Wymię starannie obmywa się ciepłą wodą z mydłem, odkaża się strzyki 70% alkoholem, obsusza się watą lub gazą jałową, potem zdaja się kilka pierwszych wytrysków mleka do przeznaczonego w tym celu kubła, następnie do specjalnie przygotowanego jałowego naczynia, napełniając je całkowicie, aby uniknąć zmaślania. Pobrane próby mleka należy natychmiast wstawić do zimnej wody, by je odpowiednio przechłodzić, a następnie celem zapobieżenia ścięciu się mleka (zwłaszcza w porze ciepłej) w czasie przesyłki należy na 100 ml mleka dodać 0,5 gr kwasu bornego lub 5 kropli 0,2% Kalium bichromatum.

c) **Pobranie śluzu z macicy i pochwy:**

Po dokładnym oczyszczeniu i odkażeniu sromu oraz uprzednim masażu macicy przez odbyt pobiera się śluz za pomocą jałowej łyżki pochwowej.

d) **Próby kału** pobiera się bezpośrednio z odbytnicy.

Redakcja i Administracja: Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych, Warszawa, Nowogrodzka 56
Wydział Prezydialny Pokój 219. Tel. 887-84.

Konto P.K.O. I-1889/416. Dziennik Urzędowy Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych w Warszawie.

ODBIORCA:

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

Cena 1,80 gr.

Drukarnia Akcydensowa, W-wa, Tamka 3. 5300
Zam. 361 5. II — 14. II. 51. 2-B-10680